

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Цвета Йорданова Зафирова – професор в Икономически университет - Варна

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 3. *Социални, стопански и правни науки*
професионално направление 3.7 *Администрация и управление* (Основи на управлението,
Конкурентоспособност на бизнес организацията)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр.92 от 18.11.2022.г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ към Факултета по икономически и социални науки, като кандидат участва гл.ас. д-р Гергана Димитрова Димитрова от същата катедра.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-21-54 от 16.01.2023.г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование 3. *Социални, стопански и правни науки*, професионално направление 3.7 *Администрация и управление* (Основи на управлението, Конкурентоспособност на бизнес организацията), **обявен за нуждите на** катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ към Факултета по икономически и социални науки.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**:

гл.ас. д-р Гергана Димитрова Димитрова от ПУ „П. Хилендарски“

Представеният от гл.ас. д-р Гергана Димитрова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
- автобиография по европейски формат;
- диплома за образователно-квалификационна степен ‘магистър’ - оригинал с приложение или нотариално заверено копие;
- диплома за образователна и научна степен ‘доктор’ - оригинал или нотариално заверено копие;
- списък на научните трудове;

- разделителни протоколи;
- списък на цитиранията;
- справка за спазване на минималните национални изисквания;
- справка за спазване на допълнителните факултетни изисквания;
- анотации на материалите по чл.65 от ПРАСПУ на български език;
- анотации на материалите по чл.65 от ПРАСПУ на чужд език;
- самооценка на приносите;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- преписи от протоколи от КС, ФС, АС във връзка с конкурса;
- държавен вестник с обявата на конкурса (копие);
- удостоверение за трудов стаж;
- документи за учебна работа;
- документи за научноизследователска работа;
- документи съобразно допълнителни изисквания на съответния факултет.

Кандидатът гл.ас. д-р Гергана Димитрова е приложил общо 30 научни труда, 1 студия, 1 монография, 1 книга, 1 учебник и списък на 26 научноизследователски разработки. Приемат се за рецензиране 29 научни труда, които са извън дисертацията и се отчитат при крайната оценка. Не се рецензира книгата (*Приложение 5.2*), която е публикуван научен труд по дисертацията.

Разпределението на 30-те научни трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва – 9 са на английски (вкл.8 – в *Scopus* и *Web of Science*), публикувани в чужбина и 21 в България на български език (*Приложение 5*).

2. Кратки биографични данни на кандидата

Гергана Димитрова е родена през 1972 г. Завършва бакалавърска степен по Стопанско управление през 2001 г. в ПУ „П.Хилендарски“ и магистърска степен по Счетоводство и контрол през 2009 г. в Аграрен университет – Пловдив. След завършването си е работила като експерт в „Захарен комбинат Кристал“ ЕООД, офис мениджър в „Технотрейд-Ко“, мениджър в ЕТ „Г и Д консулт“, административен мениджър в „Марина Инкасо Груп“ ЕООД и административен секретар в ПУ „П.Хилендарски“.

През 2016 г. е зачислена като редовен докторант към катедра „Управление и количествени методи в икономиката“, а в 2019 е отчислена с право на защита. Получава докторска степен след успешно защитена дисертация през 2019 г. по научна специалност 3.8 Икономика и управление (Индустрия) – *Приложение 4*. От 1.09.2019 г. започва работа като

редовен преподавател в катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ на ПУ „П. Хилендарски“.

Организатор е на различни научни дейности – конференции, семинари и форуми. Участва активно в различни административни дейности на ФИСН. Владее английски език. Член на СУБ-Пловдив.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Гл.ас. д-р Гергана Димитрова има над 24 г. трудов стаж, вкл. педагогически - 4 г. в ПУ „П. Хилендарски“ (*Приложение 13*). Преподава лекции и води семинарни занятия по учебните дисциплини *Основи на управлението, Мениджмънт в телекомуникациите, Конкурентоспособност на бизнес организацията, Спортен мениджмънт, Маркетинг, Пласмент и пласментна политика* (*Приложение 14*). Всички преподавани от нея дисциплини са свързани с тематиката на обявения конкурс – „Администрация и управление“. Учебните ѝ занятия имат и практическа насоченост, благодарение на нейния опит от експертна дейност.

В преподавателската дейност гл.ас. д-р Гергана Димитрова използва възможностите на информационните технологии (*Приложение 14*). С тяхна помощ организира успешно учебния процес, текущата проверка на знанията на студентите и изпитите им.

Разработеният от Гергана Димитрова собствен учебен курс *Конкурентоспособност на бизнес организацията* е адаптиран за обучението и на докторанти в докторските програми 3.8 Икономика и управление (Индустрия) и 3.7 Социално управление (Конкурентоспособност на социалната организация), което показва израстването на кандидата в тематиката, свързана с областта на конкурса.

Средно годишната ѝ аудиторна заетост е над 400 ч., като за текущата учебна година е 485 ч. (*Приложение 14*). Чрез голямата академична натовареност Гергана Димитрова е успяла да се утвърди като преподавател и да добие опит, необходим като лектор.

От представените документи е видно, че тя е осигурила учебния процес със самостоятелен учебник „Конкурентоспособност на бизнес организацията“. В него демонстрира задълбочените си познания в теорията и способността си да структурира и изяснява много добре съдържанието на учебния материал. Този учебник е добра основа за получаването на знания и умения на студентите и докторантите в областта.

Направената количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа на гл.ас. д-р Гергана Димитрова показва пълно съответствие с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

От представените 30 научни труда, 12 са самостоятелни и 18 са в съавторство: 7 с един съавтор, 6 с двама съавтори, 5 с трима съавтори. От тях: 1 монография, 1 студия, 1 учебник, 1 книга с публикуван дисертационен труд, 26 научни статии и доклади. 9 са на английски (вкл.8 – в *Scopus* и *Web of Science*) и 21 на български език (*Приложение 5*). 1 статия е в списание с импакт фактор.

Научните резултати от направените изследвания са представени на общо 12 международни научни конференции в България.

Посочените научни трудове за участие в конкурса са в научната специалност, по която е обявен конкурсът за ‘доцент’ – „Администрация и управление”. Те са резултат на задълбочени изследвания, както и на приложението на съвременен инструментариум. 8 (7 статии и 1 доклад) от публикациите са в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация *Scopus* и *Web of Science* поради тяхната значимост и научни приноси.

Научно-изследователската дейност на Гергана Димитрова е свързана и с участие в научноизследователски и научноприложни проекти - 8 проекта, от които: 2 международни, 4 национални и 2 факултетни (*Приложение 15*). В 1 от научноизследователските проекти е консултант, а в останалите - участник. С тази научноизследователска дейност тя доказва своята екипност, изследователски умения и целенасочена работа. Резултатите от тези проекти са публикувани в научни издания и са представени на международни и национални конференции.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Кандидатът в конкурса има представени достатъчен брой научни трудове, които са актуални и са посветени на значими проблеми за теорията и практиката в областта на администрацията и управлението.

Безспорно най-значимата сред представените публикации е монографичното изследване „Клъстерен подход за конкурентно позициониране на българското винопроизводство“ (рецензенти: проф. д-р Цв. Зафирова и доц.д-р Т. Димитрова) с общ обем 176 стр. В него кандидата се представя като изграден изследовател, показва завидна компетентност и умения да проучва, систематизира и структурира теоретични постановки, да им прави критичен анализ и оценка. Умело прилага подходящ инструментариум в направените изследвания, извежда проблемите и предлага алтернативни решения.

Темата е актуална и много значима поради факта, че е свързана с предизвикателствата на силно конкурентната среда в бранша. Авторката показва както много добри познания на

литературата в областта, така и на проблемите в практиката. Изследвани са значителен брой научни публикации, анализирани са различни становища, проучени са добри световни и български практики. Направени са изводи и оценки с препоръки за практическото им приложение в МСП от областта у нас. Целта е свързана с преориентация на производителите на вино и формиране на правилна стратегическа насоченост у тях. Доказана е необходимостта от приложение на клъстерния подход за повишаване конкурентоспособността на българското винопроизводство посредством изграждане на винени клъстери чрез развиване на винен туризъм.

В монографията са изследвани изключително задълбочено теоретичните основи на конкурентоспособността в нейните различни равнища и аспекти, както и свързаните с нея понятия. Направено е детайлно проучване на конкурентната среда на винената индустрия на световния пазар за периода 2010-2019 г.: продажби, производство, продуктова структура и потребление и мястото на България в него. Резултатите от този анализ ще послужат на практиката в областта за вземане на стратегически решения. Определена е конкурентната позиция на българското винопроизводство на световния винен пазар съобразно постигнатите нива на конкурентоспособност и заеман пазарен дял.

Проучени са добрите световни практики на винени клъстери. На тази основа са изведени основните фактори (предпоставки) за формирането им у нас. Анализирани и класифицирани са съществуващите в България по различни класификационни признаци и аспекти, като са изведени техните характеристики. Определен е и конкурентният статус на българските МСП от винарската индустрия. Проучени са детайлно множество практически елементи на процеса на формирането им. Като подходяща алтернатива за тяхното бъдеще се защитава тезата, че те трябва да развиват винен туризъм. Проучени са добрите български практики за популяризиране на винените области.

В монографията са представени и резултатите от различни изследвания на авторката в 2020 г., проведени със собственици, мениджъри, експерти и потребители на вино. Целта им е изясняване на различни аспекти, свързани с определяне на конкурентоспособността и конкурентното позициониране на винопроизводството у нас. В тях авторката демонстрира задълбочени познания както в изследваната област, така и за приложението на изследователския инструментариум.

Резултатите от тези проучвания представляват особен интерес за практиката в областта на винената индустрия, вкл. и на МСП в нея. Те ще подпомогнат мениджмънта им в избора на правилна стратегическа насоченост. Това доказва и научно-приложната значимост на монографията на гл.ас. д-р Гергана Димитрова.

Останалите представени в конкурса публикации са доразвитие на теоретични постановки и практико-приложни решения на съвременните аспекти, свързани с процесите на управление на организациите и конкурентоспособността им в променящата се среда. Те са резултат на задълбочени изследвания, на приложението на съвременен инструментариум и показват отлично познаване на теорията и практиката в областта.

В трудовете на кандидата в конкурса се открояват различни приносни моменти, които биха могли да се обобщят и формулират по следния начин:

Научни приноси:

- допълнена е теорията на управлението с нови становища, класификации и систематизации в областта ѝ, свързана с конкурентоспособността на различни равнища (макро, мезо и микро) и в различни области (публ. №№5.1, 5.3, 5.7, 5.18, 5.21, 5.25, 5.28, 5.29 и 5.30 от Списъка на научните трудове);

- доразвити и обогатени са научните знания за конкуренцията чрез систематизиране и концептуализиране на приложението на клъстерния подход в управлението на конкурентоспособността при формиране на различни клъстери, вкл. винени и образователни (публ. №№5.1, 5.5, 5.6, 5.9, 5.13, 5.18, 5.20, 5.21, 5.22, 5.24, 5.25, 5.26, 5.28, 5.29 и 5.30 от Списъка на научните трудове);

- обогатена е теорията на конкуренцията чрез предложен концептуален модел за генериране на конкурентни предимства въз основа на разработена система от показатели за оценка конкурентоспособността на организацията (публ. №№5.1, 5.3, 5.4, 5.7, 5.11, 5.12, 5.16, 5.20 и 5.23 от Списъка на научните трудове);

- допълнена е теорията на управление на образованието, включваща функционирането и развитието на висшите училища в конкурентна среда, с формулиране и обосноваване на ново становище относно определянето на конкурентоспособността им и тяхната конкурентна позиция (публ. №№ 5.5, 5.18, 5.21, 5.25 и 5.26 от Списъка на научните трудове);

- доказана е чрез различни изследвания, вкл. емпирични, необходимостта от приложение на клъстерен подход при МСП от винената индустрия в България посредством създаване и устойчиво функциониране на винени клъстери за развитие на винен туризъм (публ. №№5.1, 5.14, 5.15, 5.17 и 5.19 от Списъка на научните трудове).

Научно-приложни приноси:

- научно е обоснован, разработен и приложен съвременен инструментариум за изследване и решаване на управленски проблеми, свързани с процесите в конкурентната среда и нейните предизвикателства (публ. №№5.1, 5.3, 5.4, 5.7, 5.9, 5.10, 5.18, 5.21, 5.24, 5.25, 5.28, 5.29 и 5.30 от Списъка на научните трудове);

- на основата на проучване на добрите практики и световния опит в областта на винените клъстери са формулирани факторите (предпоставките) за формирането им у нас, изведени и аргументирани са съществените характеристики, предимствата и недостатъците им и са посочени възможностите за тяхното приложение (публ. №№5.1 от Списъка на научните трудове);

- обогатена е методологията за конкурентен анализ с предложен нов систематичен подход за създаване на съвкупен съставен индикатор за оценка на конкурентоспособността на индустриалните организации и привлекателността на индустрията, като е апробиран във винарската, с което е доказана неговата приложимост в практиката в областта (публ. №№ 5.3, 5.7 и 5.11 от Списъка на научните трудове);

- разработени са методологическите основи и са предложени практико-приложни решения за МСП у нас за формиране на винени клъстери, вкл. за целта е разработен идеен проект, който е апробиран и показва възможностите за приложение на клъстерния подход в практиката им (публ. №№5.1, 5.4, 5.8, 5.14, 5.15 и 5.17 от Списъка на научните трудове);

Приложни приноси:

- обогатена е практиката на винената индустрия в България като е направено задълбочено многопластово изследване в различни аспекти, по множество показатели и индекси за мястото и ролята ѝ в световните пазари, изведени са проблемите и тенденциите в нейното развитие (публикации №№5.1, 5.4, 5.12, 5.20 и 5.23 от Списъка на научните трудове);

- определена е конкурентната позиция на българското винопроизводство на световния винен пазар съобразно постигнатите нива на конкурентоспособност и заемания пазарен дял, както и конкурентния статус на МСП от винарската индустрия у нас (публ. №№5.1, 5.4, 5.8, 5.15, 5.20 и 5.23 от Списъка на научните трудове);

- изведени, систематизирани и обобщени са препоръки и предложения от практико-приложен аспект относно посочените възможности за конкурентно позициониране на българското винопроизводство чрез изграждане на регионални винени клъстери насочени към развитие на винен туризъм за налагане на вина от автентични локални сортове (публ. №№5.1, 5.8, 5.15 и 5.21 от Списъка на научните трудове).

В обобщение може да се посочи, че приемам посочените приноси като **реални и значими**. Те могат да бъдат определени като **обогатяване на съществуващите знания и приложение на научните постижения в практиката**.

В представената Справка за изпълнение на националните изисквания на ЗРАСРБ в област 3. *Социални, стопански и правни науки (Приложение 7)* в група Д са вписани 23

цитирания - 9 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация SCOPUS/WoS и 14 в монографии и колективни томове с научно рецензиране. От 23 цитирания 8 са от български учени, вкл. само 1 на български език. 21 от цитиранията са от 2020 г. до 2022 г., като 6 от всички са на нейни самостоятелни публикации, а останалите са в съавторство, но от областите на нейните научни и изследователски интереси.

От достатъчния брой цитирания може да се направи извод за актуалността и значимостта на научните публикации на гл.ас. д-р Гергана Димитрова за теорията и практиката и известността ѝ сред нашите и чуждите изследователи в областта.

В представените за рецензиране материали по конкурса кандидатът е приложил документ Справка за съответствия с минималните национални и допълнителните факултетни изисквания (*Приложение 7*). Гергана Димитрова има 737,5 т. при минимум 400 т., посочени в Справката за изпълнение на националните изисквания на ЗРАСРБ в област 3. *Социални, стопански и правни науки*. При необходими 105 т. от допълнителните изисквания на ФИСН има 358,5 т. (*Приложение 8.2*). Или общият брой на нейните точки е 1096 т. при изискуеми 505 т., тоест двойно повече.

Изводът от представените трудове от участника в конкурса е, че са налице значителен брой научни трудове, публикувани след дисертационния труд и конкурса за гл.асистент. Изпълнени са минималните изисквания на ЗРАСРБ (ДВ бр.56/6.07.2018 г.) за показателите за длъжността 'доцент' в област 3. *Социални, стопански и правни науки*, като са превишени многократно (*Приложение 7*). По структура и съдържание са спазени и дори превишени показателите на критериите за заемане на академичната длъжност по обявения конкурс, като те отговарят и на допълнителните факултетни изисквания на ФИСН (приети с решение на ФС Протокол №134/22.04.2019 г.).

Направените анализ и оценка на научно-изследователската работа на Гергана Димитрова показват, че е завършен изследовател, достатъчно теоретично подготвен и умеещ да прилага подходящ инструментариум за проучване и решаване на значимите управленски проблеми.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Кандидатът в конкурса е приложил изискваната от Правилника за приложение на ЗРАСРБ декларация за оригиналност на получените резултати (*Приложение 12*). Освен това са приложени разделителни протоколи за съвместните публикации (*Приложение 6.1*), отразяващи личния принос на авторката. Публикуваните научни трудове и участието на гл.ас. д-р Гергана Димитрова в много български и международни научни издания и форуми,

ми дават основание за извода, че приносите ѝ са нейно лично дело и са резултат на последователната ѝ и целенасочена научна дейност.

5. Критични забележки и препоръки

Гергана Димитрова представя за участие в настоящия конкурс научни трудове, в които ясно се открояват отлична теоретична подготовка и натрупан експертен опит.

Нямам критични бележки, с които да оспорвам основните приноси на кандидата.

Като имам предвид бъдещата научноизследователска работа на кандидата в конкурса, мога да посоча следните бележки и препоръки:

- В предмета на изследване в публикациите на Гергана Димитрова се забелязва акцентирание върху строго определена област на управлението (конкуренция и конкурентоспособност). Препоръчвам ѝ със същата задълбоченост и целеустременост да се насочи и към други области в бъдещите си изследвания.

- С цел задълбочаване на постигнатото досега и бъдещото ѝ научно израстване препоръчвам на кандидата да прояви по-голяма активност в публикуването на самостоятелни учебници, студии и монографии.

Посочените препоръки не омаловажават приносите на гл.ас. д-р Гергана Димитрова и не влияят върху общата положителната оценка за достойнствата ѝ, а следва да се приемат като пожелания за нейната бъдеща научна работа.

6. Лични впечатления

Познавам кандидата от конкурса за присъждане на ОНС 'доктор', където тя успешно защити своя дисертационен труд. Впечатленията ми се допълват от предоставените ми материали по конкурса за присъждане на академичната длъжност 'доцент'.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл.ас. д-р Гергана Димитрова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС 'доктор' и те са в професионалното направление на обявения конкурс. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част

от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл.ас. д-р Гергана Димитрова **е несъмнена**.

Постигнатите от гл.ас. д-р Гергана Димитрова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на специфичните изисквания на *Факултета по икономически и социални науки*, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на *Факултета по икономически и социални науки* за избор на гл.ас. д-р Гергана Димитрова на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление *3.7 Администрация и управление* (Основи на управлението, Конкурентоспособност на бизнес организацията).

14 февруари 2023 г.

Рецензент: .....
(проф. д-р Цвета Зафирова)